

1. „ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის“ ძირითადი ღირებულებები

ადამიანის უფლებების, თავისუფლებისა და ღირსების დაცვის საკითხები, სულ უფრო მწვავედ (და)ისმის თანამედროვე მსოფლიოში. მიუხედავად იმისა, რომ „ადამიანის უფლებათა დაცვის საყოველთაო დეკლარაცია“ გაზიარებულია გაეროს 200-მდე წევრი ქვეყნის მიერ, მისი განხორციელების პროცესი მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში აწყდება სირთულეებს, ადგილობრივ საზოგადოებებში კი წარმოშობს მღელვარებებს. შესაბამისად, იბადება კითხვა: რასთან გვაქვს საქმე? „ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის“ პრინციპულ მიუღებლობასთან, მის არასწორ გაგებასთან თუ არასწორ ინტერპრეტაციასთან? ან იქნებ არსებობს კიდევ სხვა რამ მიზეზი, რაც, შესაძლოა, ადამიანებში აღძრავს ბუნებრივ შიშს, რომელიც, თავის მხრივ, თვითგადარჩენის ინსტინქტიდან მომდინარეობს? რა ღირებულებებს ეფუძნება თვით „ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია“? ეს საბაზისო ღირებულებები თვით ამ დეკლარაციის შესავალ ნაწილში იკვეთება; ესენია:

- ა) ადამიანის ღირსება;
- ბ) კაცისა და ქალის თანასწორი და განუყოფელი უფლებები;
- გ) თავისუფლება;
- დ) სამართლიანობა;
- ე) სიტყვისა და რწმენის თავისუფლება.

აქ ჩამოთვლილი ღირებულებები, ერთი შეხედვით, ფასეულია ყოველი მშვიდობისმოყვარე, კეთილი ნების მქონე ადამიანისთვის და მათ გარეშე მართლაც შეუძლებელი იქნებოდა სოციალური პროგრესის მიღწევა, ადამიანებს შორის მეგობრული ურთიერთობებისა და საყოველთაო მშვიდობის დამყარება, როგორც ეს დეკლარაციით არის გამოცხადებული. თუმცა აქვე ბუნებრივად იბადება კითხვა: მიუხედავად ყოველივე ზემოთ ჩამოთვლილი ღირებულებებისა, რომლებიც საყოველთაოდ მოწონებული და გაზიარებულია, რა ელოდება წინ ადამიანის უფლებების განხორციელებას ცხოვრებაში?!

პირველ რიგში, უნდა აღვნიშნოთ, რომ გაეროში წარმოდგენილ ერებს აქვთ საკუთარი იდენტობა, რაც პირდაპირ კავშირშია ეთნიკურ წარმოშობასა და ადგილობრივ კულტურასთან, რელიგიასა და ტრადიციებთან. იმისთვის, რომ „ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის“ განხორციელებას ხელი არ შეეშალოს, მასში არის ასეთი ჩანაწერი: „... უფლებათა და თავისუფლებათა საყოველთაო გაგებას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ამ ვალდებულების მთლიანად შესრულებისათვის.“

დღეს მსოფლიოში აქტიურად მიმდინარეობს ზემოხსენებულ უფლებათა და თავისუფლებათა საყოველთაო გაგების დამკვიდრების ანუ დანერგვის პროცესი და სწორედ ეს აწყდება წინააღმდეგობებს და არა ადამიანის უფლებები, როგორც ასეთი, რადგან ეს პროცესი, ფაქტობრივად, მიზნად ისახავს ყველა ხალხის ღირებულებათა გათანაბრებას. ამდენად, არც არის გასაკვირი, რომ ჩვენს საზოგადოებაშიც თავს იჩენს ხოლმე გარკვეული შიშები. ჩვენ ვცხოვრობთ გლობალიზაციის ეპოქაში. ამ მოვლენას თავის დადებით მხარეებთან ერთად ახლავს საფრთხეები. მათთან გამკლავება ერის სასიცოცხლო ამოცანას წარმოადგენს (ეს განსაკუთრებით მცირერიცხოვან ერებს ეხება). მე ზემოთ ვახსენე იდენტობა. ეს სიტყვა მოდის ლათინური ფრაზიდან „*იდემ ეტ იდემ*“, რაც სიტყვასიტყვით ნიშნავს „*იგივე და იგივეს*“, ანუ „ერთსა და იგივეს“. იდენტობა არის ადამიანის ფსიქოლოგიური წარმოდგენა საკუთარ „*მე*“-ზე, როგორც სუბიექტურად აღქმულ

მთლიანობასა და ინდივიდუალურობაზე, რომლის მეშვეობით პიროვნება საკუთარ თავს აიგივებს გარკვეულ ტიპოლოგიურ კატეგორიასთან. სოციალურ მეცნიერებებში გამოყოფენ სხვადასხვა სახის იდენტობებს და მათ შორის არსებობს გარკვეული საფეხურები: 1. ადამიანი (კაცი, ქალი); 2. ეთნოსი; 3. რელიგია; 4. სახელმწიფო; 5. კულტურა; 6. სოციალური სტატუსი; 7. ასაკი; 8. პროფესია და ა. შ.

უფლებათა და თავისუფლებათა საყოველთაო გაგების დამკვიდრების პროცესში ადგილი აქვს იდენტობის ფუნდამენტურ კატეგორიებთან უხეშ შემხებლობას, რაც ეთნოსში იწვევს მწვავე რეაქციას; გასათვალისწინებელია ისიც, რომ, როგორც წესი, სოციალურ-კულტურული გარემოს მკვეთრად შეცვლის მცდელობებისას, ეთნოსს უნდება თავისი იდენტობის (ან იდენტობების) დაკარგვის ან შელახვის საფრთხის განცდა. ეს იმიტომ, რომ სოციალური სტრუქტურისა და კულტურული ტრადიციების შენარჩუნებისა და გადაცემის პროცესში სწორედ იდენტობის მექანიზმი ასრულებს გადამწყვეტ როლს. ამდენად, როგორც კი მას საფრთხე ექმნება, ეთნოსი ამაზე რეაგირებს უკვე ირაციონალურ დონეზე და ამოქმედდება თვითგადარჩენის ინსტიქტი, რაც ერთგვარი კანონზომიერებაა. თუმცა, ისიც უნდა ითქვას, რომ ამ დროს განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს იმას, თუ პროტესტის რა ფორმას მიმართავს იგი. პროტესტის ფორმის არასწორად შერჩევამ ან პროცესის თვითდინებაზე მიშვებამ, შესაძლოა, თვით საქმის არსი შეიწიროს.

2. ეთნოსი და ადამიანის უფლებები

ადამიანის უფლებებს ბევრად უფრო ღრმა ფესვები აქვს, ვიდრე ეს ერთი შეხედვით ჩანს. აქ მსურს მოკლედ შევეხო ეთნოსისა და ადამიანის უფლებების ურთიერთმიმართების საკითხს. ადამიანის უფლებები უპირატესად კულტურის სფეროს განეკუთვნება და ეთნოსური კულტურის ჩამოყალიბება შეუძლებელია, თუ მასში არ არის დაცული ადამიანის უფლებები, ანუ ეთნოსის არსებობის ერთგვარ წინაპირობად უნდა განვიხილოთ ადამიანის უფლებები. თვით ეთნოსი, როგორც ცნობილია, არის ადამიანთა ერთობა, რომელიც კონკრეტულ გეოგრაფიულ სივრცესა და ისტორიულ პროცესებში ყალიბდება. ეთნოსის შიგნით არსებობს ე.წ. „საზიარო ნორმები“, რომლებიც ერთნაირად ვრცელდება მის ყველა წევრზე და მათ აყალიბებს ერთ მთლიან სისტემად. ამ პროცესში ეთნოსის ერთ-ერთი სასიცოცხლო პირობაა მეზობელ ხალხთა კულტურებთან ურთიერთობა. ამის თანმდევი პროცესია სხვადასხვა სახის უმცირესობების წარმოქმნა; ეს თავისთავად ახლავს კულტურათა ურთიერთგაზიარებას. ეს ხდება ბუნებრივად, გარკვეულ დონემდე, ვიდრე ამ ეთნოსის არსებობას საფრთხე დაემუქრებოდეს და იმდაგვარად რეგულირდება, რომ ადგილობრივი კულტურის ის ნაწილი, რომელიც არსებითია და რომელშიც ვლინდება ამ ეთნოსის იდენტობა, შენარჩუნებულ იქნას; ხოლო თუ კულტურა თავის თავში არ ატარებს შემწყნარებლობას, მასში ნელ-ნელა განვითარებას იწყებს ეთნოცენტრიზმი, რაც თავისთავად ძალიან სახიფათოა თვით ამ ეთნოსისთვის, ისევე, როგორც ეგოცენტრიზმი – პიროვნებისთვის, რამეთუ ამ შემთხვევაში დიდი ცდომილება არსებულ რეალობასა და მასზე არსებულ წარმოდგენებს შორის, რაც განვითარების საერთო დინამიკიდან ამოვარდნას ნიშნავს. განვითარების შინაგანი დინამიკა (კანონზომიერება) კი ისეთი რამ არის, რაც გამუდმებით გვიბიძგებს (თუმცა, ხშირად, დიდი ტკივილებითა და განსაცდელებით), რომ დაგვაბრუნოს რეალობაში; საპირისპირო შემთხვევაში გარდაუვალია რღვევის დაწყება; ასე რომ, ადამიანის უფლებებისადმი პატივისცემა

ზოგადად ეთნოსისთვის უცხო არ არის. უფრო მეტიც, ქართული ცნობიერებისთვის იგი ორგანული თვისებაა.

3. ქრისტიანობა და ადამიანის უფლებები

ქრისტიანულ აზროვნებაში განსაკუთრებული ადგილი აქვს დათმობილი ადამიანს, როგორც ღვთაებრივი შემოქმედების გვირგვინს, რომელსაც აქვს უკვდავი სული, თავისუფალი ნება და ზნეობრივი ვალდებულება საკუთარი სინდისისა და საზოგადოების წინაშე: „ყოველივე ჯერ-არს ჩემდა, არამედ არა ყოველი უმჯობეს არს...“ (I კორ. 6,12) – ბრძანებს პავლე მოციქული, რაც თანამედროვე რედაქციით ასე გამოითქმის: „ყოველივე ნებადართულია ჩემთვის, მაგრამ ყველაფერი სასარგებლო როდია“. ყოველივე ნებადართულია ჩემთვის, მაგრამ მე არაფერს დავემონები. ადამიანი მუდმივად უნდა წარმატებოდეს თავისი შემოქმედისადმი მსგავსებაში, რაც გულისხმობს კეთილი თვისებებისა და სათნოებების კულტივირებას, საბოლოო შედეგად კი – განდმრთობას.

ქრისტიანული სწავლება წუთისოფელს განიხილავს როგორც ცოდვით დაცემულ სამყაროს, ხოლო ადამიანს – როგორც გონიერ არსებას, რომელმაც ღმერთთან ერთობის მისწრაფებით (რაც მის თავისუფალ არჩევანს უნდა წარმოადგენდეს) უნდა მოიპოვოს (დაიბრუნოს) უფლება თავის თავზე, რათა სძლიოს თავის თავში ცოდვას და იბრუნოს გადარჩენისთვის (ცხონებისთვის); ეს უნდა მოხდეს არა გარედან იძულებით, არამედ თავისუფალი ნებით, ხშირად, „შინაგანი იძულების“ გზით, რაც წარმოადგენს პიროვნული თავისუფლების უმაღლეს გამოვლენას.

ქრისტიანეთათვის უაღრესად მნიშვნელოვანია წინასწარმეტყველება სამყაროს აღსასრულის შესახებ, რაც გარდაუვლად მოხდევს ადამიანის მიერ ღმერთისგან განდგომას, ცოდვასა და მადლს შორის არსებული კრიტიკული ზღვარის დარღვევას. შეუძლია თუ არა კაცობრიობას თავიდან აიცილოს მოსალოდნელი საფრთხე და რა გზა არსებობს ამ მიზნის მისაღწევად? ეს საფრთხე გარდაუვალია, მაგრამ არავინ იცის დრო და ჟამი. შეიძლება ასეც ითქვას, რომ თვით ადამიანზეა დამოკიდებული სამყაროს ბედი: ანუ ეს მოხდება მაშინ, როდესაც ცოდვის გამრავლება საზოგადოებაში კრიტიკულ ზღვარს ასცდება.

ქრისტიანის ცხოვრების მთავარი მიზანი არის ზეციური სასუფეველის დამკვიდრება; მიუხედავად ამისა, იგი არ უპირისპირდება სამყაროს; უფალი გვასწავლის: „...მიეცით კეისრისაი კეისარსა და ღმრთისაი ღმერთსა“ (მთ. 22,21). წუთისოფელში მყოფი ქრისტიანის მთავარი სახელმძღვანელო პრინციპი შემდეგში მდგომარეობს: „...შეიყვარო უფალი ღმერთი შენი ყოვლითა გულითა შენითა, და ყოვლითა სულითა შენითა, და ყოვლითა გონებითა შენითა, ესე არს დიდი და პირველი მცნებაი და მეორე მსგავსი ამისი: შეიყვარო მოყვასი შენი ვითარცა თავი თვისი. ამათ ორთა მცნებათა ყოველი სჯული და წინასწარმეტყუელნი დამოკიდებულ არიან“ (მთ. 22,37-40) – ბრძანებს იესო ქრისტე.

ქრისტიანული ეკლესიის მთავარი მისია მდგომარეობს იმაში, რომ ადამიანებს უქადაგოს სიტყვა ზეციური სასუფეველის შესახებ და, ასევე, აუხსნას, რომ ცოდვილნი (ანუ მოუნანიებელნი) ვერ დაიმკვიდრებენ ზეციურ სასუფეველს. ე.ი. ეკლესიის მთავარი მისიის თანმდევი პირობაა პიროვნების (საზოგადოების) აღზრდა-სწავლება, სწორ გზაზე დაყენება. ეს კი შეუძლებელი იქნებოდა თუ არ განვასხვავებდით ერთმანეთისგან სიკეთესა და ბოროტებას, სინათლესა და სიბნელეს, სიყვარულსა და სიძულვილს და ერთი სიტყვით – მადლსა და ცოდვას (4,396-400). ადამიანის უფლებებზე როცა ვსაუბრობთ, არ შეიძლება

უფლებელვით ქრისტიანული ღირებულებები; არამედ სასურველია მათი ღრმად გააზრება და სწორედ მათთან ადამიანის უფლებების შეჯერება.

ეკლესიისა და სახელმწიფოს შეხედულებები ამ საკითხში განსხვავებულია და გარკვეულ შემთხვევებში – ურთიერთსაპირისპიროც კი. მთელი რიგი ქმედებებისა, რომლებიც ეკლესიის მიერ ცოდვად განიხილება, სახელმწიფო მას ასეთად არ განიხილავს და, უფრო მეტიც, მას თანამედროვეობის ნორმალურ მოვლენადაც კი აღიარებს. ამ ნიადაგზე ადგილი აქვს ხოლმე დაძაბულობას და დაპირისპირებასაც კი; და მით უფრო მაშინ, როცა, ე.წ. პოლიტკორექტულობის გამო, აკრძალვებაც კი აწესებენ იმის თაობაზე – არ გაბედოს ადამიანმა და ცოდვას არ დაარქვას ცოდვა. ამ მხრივ არსებული ტენდენციები გვაფიქრებინებს, რომ შესაძლოა ეს მომავალში სისხლის სამართლის ნორმადაც კი იქცეს, რაც ქრისტიანთა თვალთახედვით ძალიან ცუდია და შესაძლოა ქრისტიანთა ღირებულებების დევნადაც კი შეფასდეს. საზოგადოება, რომელიც თავისი ამქვეყნიური ცხოვრებით არის დაკავებული, უნდა ითვალისწინებდეს არა მხოლოდ თავის ადამიანურ სურვილებს, არამედ უზენაესი შემოქმედის მიერ ბოძებულ ზნეობრივ კანონსაც, რომელიც არსებობს და ძალაშია მაშინაც, თუკი ადამიანები მას არ ეთანხმებიან ან, თუნდაც, ეწინააღმდეგებიან კიდევ. მართლმადიდებლურ მსოფლხედვაში იგი ყოველგვარ დადგენილებაზე მაღლა დგას. უფალი მის მიხედვით განსჯის მთელ ხალხებს (გამოცხ. 20,12) და მას სინდისი ჰქვია.

რა ხდება დღეს ქართულ სინამდვილეში; საქართველოში მოქმედი არასამთავრობო ორგანიზაციები სულ უფრო ხშირად სდებენ ბრალს საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიას ადამიანის უფლებების მიმართ უპატივისმცემულობასა და ე.წ. ჰომოფობიაში, თუმცა ნაკლებად ცდილობენ პრობლემის არსში ჩაღრმავებას. ადამიანის უფლებები უაღრესად მნიშვნელოვანი და, იმავდროულად, ძალიან ფაქიზი სფეროა და მათ, ვინც აქ მოღვაწეობს, დიდი სიფრთხილე მართებთ. გულდასაწყვეტია და სამწუხარო, რომ ასეთი ბრალდებები გაისმის იმ ქვეყანაში, სადაც საუკუნეთა განმავლობაში ერთმანეთის გვერდით მშვიდობიანად თანაარსებობდა ქრისტიანობა, იუდაიზმი და ისლამი და მიწის მცირე მონაკვეთზე, თითქმის გვერდიგვერდ აღმართულია სხვადასხვა რელიგიათა სალოცავები; ასეთ რამეზე საუბარია იმ კულტურის სივრცეში, რომელიც აბრაამისეული სტუმართმოყვარეობით არის გაუღენთილი და სადაც საუკეთესოს სინონიმად არსებობს სიტყვა – „საუცხოო“. ამ პრობლემაზე რომ ვფიქრობ, ერთის მხრივ, აშკარად ვხედავ როგორ მზაკვრულად ცდილობს ანტიქრისტიანული იდეოლოგია ადამიანის უფლებების თემის უკან ამოფარებას, მეორეს მხრივ, გული მიკვდება იმის გამო, რომ ქრისტიანული ფორმით სამართლიანი პროტესტის გამოხატვაც კი გვიჭირს და, ჩვენი ემოციური ბუნებისა და კიდევ სხვა მიზეზთა გამო, მტრის წისკვილზე ვასხამთ წყალს! თუმცა ეს ცალკე განხილვის საგანია, პრობლემის ნამდვილი არსი კი ღირებულებათა კონფლიქტში მდგომარეობს.

4. ღირებულებათა კონფლიქტი: ქრისტიანობა და ლიბერალიზმი

როგორც ქრისტიანულ, ისე ლიბერალურ მსოფლმხედველობრივ და ღირებულებათა სისტემაში უმნიშვნელოვანეს ადგილს იკავებს, თითქოსდა, ერთი და იგივე ღირებულება – პიროვნების ღირებულება და მასთან დაკავშირებული მისი უფლებებისა და თავისუფლებების ღირებულებები, მაგრამ ჩვენ უნდა გვესმოდეს, რომ ეს მსგავსება მოჩვენებითია, ფორმალური და ადგილი აქვს პრინციპულ შინაარსობრივ განსხვავებებსა

და წინააღმდეგობებს. ეს განსხვავებები იქამდე მიდის, რომ ქრისტიანობაში აღნიშნულ ღირებულებებს აბსოლუტურად ღვთიური წყარო აქვთ, მაშასადამე, გააჩნიათ აბსოლუტური ზნეობრივი განზომილება; ხოლო ლიბერალურ პარადიგმაში ყველა ამ ღირებულებას აქვს მხოლოდ ადამიანური, მიმართებითი და კონვენციონალური სათავე, შესაბამისად, ისინი მოკლებულნი არიან აბსოლუტურ ზნეობრივ განზომილებას. **სეკულარული ღირებულებები და პრინციპები – პირველ რიგში სეკულარული თავისუფლების, ადამიანის უფლებების, ზნეობის ღირებულებები – არ წარმოადგენენ აბსოლუტურ და უნივერსალურ ღირებულებებს, არამედ ისინი მიმართებით და კონვენციონალურ სახეს ატარებენ, თანაც ისინი ისტორიულად ქრისტიანობისგან არიან ნასესხები, მხოლოდ შემდეგ მოხდა მათი სეკულარული გააზრება.** ზუსტად ასეთი, ხელოვნურ-კონვენციონალურ ეთიკაზეა დაფუძნებული „ახალი სეკულარული ფილოსოფიის“ მიერ შემუშავებული „ბუნებრივი ადამიანის“, მისი „ბუნებრივი მდგომარეობის“, მისი „ბუნებრივი უფლებების“ კონცეფციები – მათი გააზრება ხდება ღვთიური და ზნეობრივი განზომილების გარეშე. უნდა ითქვას, რომ ქრისტიანობასა და ლიბერალიზმს შორის მსოფლმხედველობრივი კონფლიქტის შესახებ არაერთხელ გამოუთქვამს მკაცრი პოზიცია კათოლიკურ ეკლესიას, რომელსაც უკვე რამოდენიმე საუკუნის განმავლობაში ლიბერალური ცივილიზაციის პირობებში უწევს არსებობა. მაგალითად, შეიძლება მოვიყვანოთ XX საუკუნის დასაწყისის რომის პაპ ლეო XIX ძალიან ზუსტი კრიტიკული სიტყვები ენციკლიკიდან „სამოქალაქო თავისუფლებათა თაობაზე“ („*Libertas*“): „ლიბერალიზმის მომხრეები აცხადებენ, რომ ყოველი ადამიანი თავის თავს უდგენს კანონს; აქედან იბადება ეთიკის სისტემა, რომელსაც ლიბერალები დამოუკიდებელ მორალს უწოდებენ და რომელიც ამოფარებულია რა თავისუფლების ნიღაბს, ათავისუფლებს ადამიანს ღვთის კანონებისადმი მორჩილებისაგან“.

5. მსოფლმხედველობრივი კონფლიქტი – გალაშქრება რელიგიის წინააღმდეგ

მსოფლმხედველობრივი კონფლიქტი ქრისტიანობასა და ლიბერალურ სისტემებს შორის უშუალო გაგრძელებას კპოვებს თანამედროვე საზოგადოებრივ-სამართლებრივ კონფლიქტებში, რომელიც თავს იჩენს ლიბერალური საზოგადოებრივ-სამართლებრივი სისტემის მიერ რელიგიური უფლებების დარღვევაში. ჩვენს დროში ლიბერალური მსოფლმხედველობითი სისტემა მოგვეწოდება და განიხილება როგორც ერთგვარი იდეალური სისტემა, რომლის ძირითადი პრინციპები ყველა მის მიერ ნაგულისხმევი უფლებისა და თავისუფლების დაცვის საშუალებას იძლევა. ამის საფუძველს წარმოადგენს მის მიერ ხაზგასმული ვითომ „ნეიტრალობა“ და, აქედან გამომდინარე, ლიბერალური მსოფლმხედველობის ვითომ „ობიექტურობა“, რომელიც ნეიტრალურად ეპყრობა ყველა მოვლენას და ობიექტურად ანიჭებს მათ თანაბარ უფლებებს. სინამდვილეში კი, ის თვითონ, ტოტალიტარული სისტემის მსგავსად, ახორციელებს ლიბერალური ღირებულებების დიქტატს, ეს ღირებულებები წარმოჩენილი აქვს, როგორც უნივერსალური და ჭეშმარიტი და აღკვეთს იმ იდეოლოგიურ სისტემებსა და ღირებულებებს, რომლებიც მათ ეწინააღმდეგება. აღსანიშნავია, რომ ეს ღირებულებათა ნებისმიერი ტოტალიტარული სისტემის მინიმალური მახასიათებლებია. ქრისტიანობა და ქრისტიანული ღირებულებები განეკუთვნება ისეთ ღირებულებათა რიგს, რომლებიც, გარკვეულწილად, ეწინააღმდეგება ლიბერალურ სისტემას, ხშირად კონფლიქტშია მასთან და ამიტომ აღკვეთას ექვემდებარება.

ლიბერალური საზოგადოებრივი და სამართლებრივი სისტემა, დაფუძნებული ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლების სეკულარულ გაგებაზე, სისტემატურად არღვევს სხვადასხვა რელიგიურ უფლებებსა და თავისუფლებებს; ასეთ სისტემატურ და დამკვიდრებულ დარღვევებს შორის გვსურს ყურადღება მივაქციოთ შემდეგს.

1) პირველ რიგში, საუბარი ეხება ლიბერალიზმის „სეკულარული ფილოსოფიის“ სახეობით ბუნებრივ, მაგრამ სულ უფრო კრიტიკულ და აგრესიულ რეაქციას რელიგიური მსოფლმხედველობის მიმართ, რომელსაც იგი განიხილავს, როგორც არქაულს, მეტად მოძველებულსა და თანამედროვეობისადმი არაადეკვატურს, რომელიც ხელს უშლის სამეცნიერო-ტექნიკურ და სოციალურ პროგრესს. ამ სეკულარულ პოზიციას ბუნებრივად მოყვება რელიგიური მსოფლმხედველობის მიმდევართა უფლებების დარღვევა, მაგალითად, დასავლეთ ევროპის რიგ ქვეყნებში მორწმუნე ქრისტიანების დიდი პროცენტი სისტემატურად ექვემდებარება დისკრიმინაციას რელიგიურ ნიადაგზე და ამასთან აღიარებენ, რომ ლიბერალურ საზოგადოებაში, მათი შეხედულებების გამო, უფერხდებოთ პროფესიული რეალიზაცია და კარიერული ზრდა. ამგვარად, შეგვიძლია ვილაპარაკოთ ლიბერალური სისტემის მიერ რწმენის თავისუფლების უფლების შეზღუდვაზე.

2) ლიბერალური სისტემა, რომელიც ქრისტიანულ მორალზე ლიბერალური სამართლის პრიმატს აწესებს, უშვებს სრულიად სხვადასხვა სამართლებრივი ნორმების დაწესებას, მათ შორის, ისეთ ნორმათა დადგენას, რომლებიც უშუალოდ ეწინააღმდეგება ქრისტიანულ მორალს. ლიბერალური სისტემა სამართლებრივად ათანაბრებს ამორალურ და ანტირელიგიურ მოვლენებს ზნეობრივთან და რელიგიურთან, ანუ ბოროტებას სიკეთესთან და ამართლებს ამას ზნეობრივი ნეიტრალობის ლიბერალური პრინციპით. შედეგად, ლიბერალურ საზოგადოებაში არსებობისა და გამართლების უფლებას ჰპოვენ ისეთი ანტიქრისტიანული მოვლენები, როგორცაა ჰომოსექსუალიზმი და სატანიზმი.

3) ლიბერალური სისტემა რელიგიური უმრავლესობის უფლებებს სისტემატურად არღვევს, რითაც ილახება დემოკრატიის პრინციპები. როგორც ცნობილია, ლიბერალური სისტემისათვის დამახასიათებელია რელიგიური უმცირესობისა და უმრავლესობის უფლებების გათანაბრება, ხშირად კი, უმცირესობების უფლებათა დაცვა უმრავლესობის უფლებების ხარჯზე ხდება. ცნობილი ფორმულის თანახმად, დემოკრატია იცავს უმრავლესობის უფლებებს, ლიბერალიზმი კი უმცირესობის უფლებებს.

4) და ბოლოს, ლიბერალური სისტემიდან ბუნებრივად მომდინარეობს ტრადიციული ღირებულებების უფლებათა შეზღუდვა. ლიბერალური სისტემისთვის დამახასიათებელია ყველა ზნეობრივი და რელიგიური ღირებულებების უფლებების თანასწორობის დამტკიცება, ამიტომ ხდება გარკვეული საზოგადოებებისთვის ტრადიციული ღირებულებების უფლებათა შეზღუდვა, ამასთან ერთად კი ირღვევა ორგანულად ჩამოყალიბებული ტრადიციული რელიგიური და კულტურული საზოგადოებრივი ბაღანსი, რაც მრავალი თანამედროვე კრიზისის მიზეზი ხდება. ასეთ სიტუაციაში აუცილებელიც კი არის ტრადიციული რელიგიური ორგანიზაციებისათვის სხვადასხვა საზოგადოებრივი (ან თუნდაც სახელმწიფოებრივი) სტატუსის მინიჭება.

დისკუსიები ადამიანების უფლებების შესახებ პრაქტიკულად უწყვეტად მიმდინარეობს ფართო საზოგადოებაში და სერიოზული საფუძვლები არსებობს იმისთვის, რომ მომავალშიც გაგრძელდეს. ეს კი მიზნად ისახავს ამ დისკუსიათაგან სათანადო პრაქტიკული დასკვნების გამოტანას, რამაც საფუძველი უნდა შეუქმნას ადამიანთა საზოგადოების მშვიდობიან თანაარსებობას.

6. ადამიანის უფლებები – მიზანი თუ საშუალება?!

ადამიანის უფლებები რომ საშუალებაა და არა მიზანი, ეს ჩვენ კარგად გვესმის და თვით „ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციაში“ ნათლად არის გამოკვეთილი. მიუხედავად ამისა, ჩვენ მაინც დავსვით ასეთი კითხვა, რადგან აშკარად შეინიშნება ტენდენცია, რაც ცხადყოფს, რომ „ადამიანის უფლებების“ საფარველქვეშ დამკვიდრებას ცდილობს იდეოლოგია, რომელსაც დემოკრატიის არაფერი აქვს საერთო. „ადამიანის უფლებები“ მისთვის წარმოადგენს ტრადიციული რელიგიის წინააღმდეგ ბრძოლის იარაღს; ამაში მათ ეხმარება ჩვენივე უმეცრება. ჩვენ უნდა ვისწავლოთ სამართლებრივი გზებით და სახარებისეული ცხოვრების წესით დავიცვათ მართლმადიდებლური თემის წევრთა უფლებები და პატივი ვცეთ ჩვენს თანამოქალაქეთა უფლებებს.

ქრისტიანული ეკლესიისთვის დევნა-შევიწროება უცხო მოვლენა არასდროს ყოფილა; უფრო მეტიც, ქრისტეს ეკლესია განსაკუთრებით ძლიერი მაშინ იყო, როცა იდევნებოდა; ასეთი იყო და არის დღესაც წუთისოფლის დამოკიდებულება ქრისტესა და მისი ეკლესიის მიმართ და ეს არ უნდა გვიკვირდეს. ასეთ პირობებშიც კი ეკლესიას აქვს ვალდებულება, მოუწოდოს მრევლს ქრისტიანული სწავლების, ქრისტიანული ღირებულებების დაცვისკენ... და ეს ასე იქნება, სანამ დედამიწაზე გაისმის უფლის სიტყვები: „რაი სარგებელ ყვოს კაცსა, უკეთუ სოფელი ყოველი შეიძინოს და სული თვისი იზღვიოს?“ (მთ. 16,26). ეს ასე იქნება, სანამ, „ადამიანებს ახსოვთ სახარებისეული პარადოქსული არითმეტიკა, რომლის თანახმად, ერთი ყოველთვის მნიშვნელოვანია და ოთხმოცდაცხრამეტზე უფრო ფასეული, – როგორც ამას პროტოპრესვიტერი ალექსანდრე შიმენი ამბობს და განაგრძობს, – სანამ ეს ასეა, შეუძლებელი იქნება ადამიანის პიროვნების განადგურება; შეუძლებელი იქნება უკვე იმ კოლექტივიზებული კაცობრიობის შექმნა, რომელიც თავის მონობას უწოდებს „თავისუფლებას“, უსახო სარგებელზე თავის დაქვემდებარებას – დაარქმევს „უფლებებს“, ხოლო თავის ციხეს „მიწიერ სამოთხედ“ მონათლავს. რაოდენ საშიშია, როცა ბევრ ადამიანს ჯერ კიდევ არ ესმის, რომ ტოტალიტარიზმს, მის ყველა გამოვლინებაში, დედამიწაზე ეწინააღმდეგება მხოლოდ ერთი – რწმენა ღვთისა, რომელმაც მოუწოდა ადამიანს თავისუფლებისა და მარადიულობისკენ“ (9,165).

ღიახ, ასეა, მაგრამ ეს არანაირად არ გვაძლევს საფუძველს ძალადობისთვის, არაქრისტიანულად მოაზროვნეთა ან ცოდვის მოქმედთა, და თუნდაც ქრისტეს უარყოფელთა მიმართ.

ქართული ერთობის ერთ-ერთ ფუნდამენტს საუკუნეთა განმავლობაში წარმოადგენდა მართლმადიდებლობა! ქართველის იდენტობა წარმოუდგენელია ეროვნული ღირებულებების და თითქმის ეროვნულ ღირებულებად ქცეული მართლმადიდებლობის გარეშე. ქართული სახელმწიფოებრიობის წარმომქმნელ ერს თავისი ღირსება აქვს და სწორედ ეს აისახა საქართველოს კონსტიტუციის მე-9 მუხლში, რამაც, თავის მხრივ, განაპირობა 2002 წელს კონსტიტუციური შეთანხმების ხელმოწერა სახელმწიფოსა და ეკლესიას შორის. ეს არავისთვის არ არის და არც უნდა იყოს საფრთხის შემცველი, რომელიმე ერთეული ადამიანი იქნება ის თუ ადამიანთა ჯგუფი. მსგავსი მაგალითები სხვა სახელმწიფოებშიც არსებობს; და თუ მაინც ვინმესთვის ეს არის განსაცდელის შემცველი, – თვით საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის, რადგან ყველაფერი ეს განსაკუთრებული პასუხისმგებლობისა და დიდი გამოცდის წინაშე აყენებს მას და აქ შეცდომები მართლაც დაუშვებელია!

რაც შეეხება ძალადობას ან ძალადობრივ მეთოდებს, სხვადასხვა ნიადაგზე აღმოცენებული გაუგებრობებისას თუ დაპირისპირებებისას, მისი აღკვეთის განსაკუთრებული რეგლამენტირებული უფლებაც და ვალდებულებაც აქვს სახელმწიფოს და სწორედ (და მხოლოდ) მან კონსტიტუციის ფარგლებში უნდა უზრუნველყოს სახელმწიფოებრივი, ეროვნული და სამოქალაქო ღირებულებების დაცვა. რაც შეეხება ჩვენ, ეკლესიის წიაღში დამკვიდრებულ ადამიანებს, ჩვენს ხელთ არსებული უძლიერესი იარაღი არის სიტყვა ცოცხალი, მადლმოსილი, და – ქრისტესმიერი სიყვარული ადამიანისადმი; გაუფრთხილდეთ მართლმადიდებლობას! ამისთვის ერთადერთი და ეფექტური გზა არის ქრისტესადმი მიმბაძველობა, რაც ნიშნავს იმას, რომ თუ ამბობ, რომ მართლმადიდებელი ხარ და ამ დროს ადამიანი გძულს, ამით ამბობ, რომ პირველი კაცთმოძულე ქრისტეა, თუ ძალადობ – ამით ამბობ, რომ პირველი მოძალადე ქრისტეა, და თუ ცილს წამებ – ამით ცილისმწამებლად ქრისტეს აცხადებ.

...და ბოლოს, მსურს შევეხო კიდევ ერთ-ერთ ფუნდამენტურ ღირებულებას; ეს არის ღირსება; „ეკრძალე თავსა შენსა“ (გალ. 6,1). ეს ნიშნავს – უპირველესად მოერიდე შენს თავს და არ აკადრო უკადრებელი, არ მიაყენო შეურაცხყოფა – თუგინდ სიტყვით, თუგინდ საქმით; არადა ცოდვის ჩადენით ხომ უპირველესად საკუთარ თავს, ჩვენს ქრისტიანულ ღირსებას შეურაცხვეფოფთ?! ეს მხეხება მე – ერთ პიროვნებას, და გვეხება ჩვენ – მთელს მართლმადიდებლურ თემს და ყოველ ადამიანს. ასე, რომ ყველა ადამიანს აქვს ვალდებულება, დაიცვას თავისი ღირსება უღირსობისგან და პატივი სცეს სხვის ღირსებას. შესაბამისად, როცა თავისუფლებაზე ვსაუბრობთ, საჭიროა, რომ თავისუფლება განვიხილოთ როგორც ნებაყოფლობითი ვალდებულება საკუთარ თავზე და არა განურჩევლად ყველაფრის უფლება.

უფლება არ გვაქვს დამახინჯებულად ან ტენდენციურად განვმარტოთ ბიბლიური სწავლება, საეკლესიო გარდამოცემა ან წმიდა მამათა სწავლება. ეკლესიის დამოკიდებულება თავისუფლებასთან დაკავშირებულ საკითხებთან ვერ იქნება და არც შეიძლება იყოს ემოციური ან პოლიტიკურად მიკერძოებული. ეკლესია უნდა ეყრდნობოდეს მხოლოდ და მხოლოდ თავის სულიერ და ისტორიულ გამოცდილებას! „გამოცდილება კი გვარწმუნებს, რომ ჭეშმარიტება სამარეშიც ცოცხლობს, ბორკილებდადებულიც თავისუფალია, ბნელშიც ანათებს და ლაფში ამოსვრილიც სიწმიდეს ინარჩუნებს. ჭეშმარიტება დროს არ ექვემდებარება, იგი არც ძველია და არც ახალი; იგი უცვლელი იყო გუშინ, უცვლელია დღეს და ხვალაც უცვლელი დარჩება.“ (ვლ. ველიმიროვიჩი, „ღმერთი და ადამიანები“).

7. გამოყენებული ლიტერატურის ნუსხა

1. **ახალი აღთქმა** . საკათალიკოსო საბჭოს გამოცემა, თბილისი, 1963.
2. **ახალი აღთქმა. ფსალმუნები**. გაერთიანებული ბიბლიური საზოგადოებების საქართველოს წარმომადგენლობა, თბილისი, 2005.
3. **ბუაჩიძე, თამაზ**: შემწყნარებლობის რაობა, იხ.: შემეცნება და ზნეობა. ფილოსოფიური წერილები. ეძღვნება ლერი მჭედლიშვილის 75 წლის იუბილეს, რედაქტორები: თენგიზ ირემიძე, თამარ ცხადაძე, გიორგი ხეოშვილი, გამომცემლობა „ნეკერი“, თბილისი, 2012, გვ. 102-107.
4. **თევაძე, გურამ**: ეროვნული იდენტობა, როგორც არჩევანის შედეგი, იხ.: შემეცნება და ზნეობა. ფილოსოფიური წერილები. ეძღვნება ლერი მჭედლიშვილის 75 წლის იუბილეს,

რედაქტორები: თენგიზ ირემაძე, თამარ ცხადაძე, გიორგი ხეოშვილი, გამომცემლობა „ნეკერი“, თბ., 2012, გვ. 146-154.

5. **ზაქარაძე, ლალი:** განათლება და ტოლერანტობა, იხ.: განათლება და განვითარება. გორის სასწავლო უნივერსიტეტი, საქართველო, 1-2 ოქტომბერი, 2010, მესამე საერთაშორისო კონფერენცია, გორი, 2010, გვ. 442-446.

6. **ირემაძე, თენგიზ:** რა არის განათლების მიზანი: ცოდნა თუ სიბრძნე? (თანამედროვე ფილოსოფიის რამდენიმე ახალი ასპექტის შესახებ), იხ.: განათლება და განვითარება. გორის სასწავლო უნივერსიტეტი, საქართველო, 1-2 ოქტომბერი, 2010, მესამე საერთაშორისო კონფერენცია, გორი, 2010, გვ. 396-400.

7. **ირემაძე, თენგიზ:** ფილოსოფია და დვთისმეტყველება, იხ.: „უფლის ციხე“, № 2, საქართველოს საპატრიარქო, მთავარი რედაქტორი: მიტროპოლიტი გრიგოლი, გამომცემლობა „ფავორიტი პრინტი“, თბილისი, 2012, გვ. 58-64.

8. **ირემაძე, თენგიზ:** ფილოსოფია ეპოქათა და კულტურათა გზაგასაყარზე. ინტერკულტურული და ინტერდისციპლინური კვლევები. გამომცემლობა „ნეკერი“, თბილისი, 2013.

9. **პროტოპრესვიტერი ალექსანდრე შემანი:** ცოცხალი რწმენის შესახებ (შრომები, ქადაგებები, სტატიები), თბილისი, 2011.

10. **შნაიდერი, ჰელმუტ / ზაქარაძე, ლალი / თავაძე, გიორგი / ლაბუჩიძე, დოდო / ირემაძე, თენგიზ:** რა არის თავისუფლება? დიდი მოაზროვნეები თავისუფლების არსის შესახებ. შარლ ლუი მონტესკიე, ჟან ჟაკ რუსო, გეორგ ვილჰელმ ფრიდრიხ ჰეგელი, ჰერბერტ სპენსერი, ერის ფრომი, გამომცემლობა „ნეკერი“, თბილისი, 2010.

Metropolitan of Poti and Khobi Grigol
(Berbichashvili)

About Some Actual Problems of the Philosophy of Human Rights

Synopsis

In the light of the ongoing global processes which take place in the contemporary world, the issues of human rights, freedom, and dignity are of great importance. This is one of the most important and major challenges of our time. Thus, it is necessary to study this issue thoroughly. Such study will contribute to the mutual understanding and respect among humans. In this paper the fundamental values of “Universal Declaration of Human Rights” are discussed. Special analysis is made in order to find out the role of ‘human rights’ in ethnic groups. There is also a discussion about the principles according to which Christianity perceives the idea of freedom. An inquiry is made about the principal differences between Christian and liberal worldviews which give rise to the conflict of values. Liberal system legally equalizes immoral and anti-religious with moral and religious and justifies this by the liberal principle of moral neutrality, which is unacceptable for Christians. Finally, the question is raised: are the rights and freedom of a human means or a purpose? According to the author, the so-called human rights and freedom is just means on the way to true freedom.